

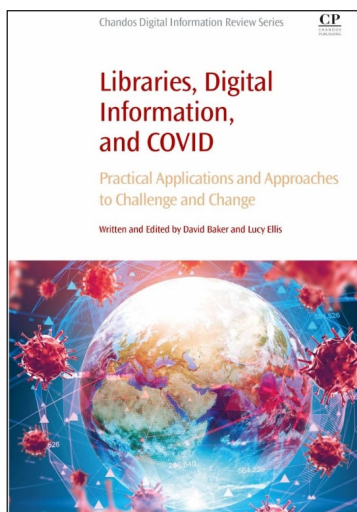
A könyvtárak, a digitális információ és a Covid

Ez a kötet többek között arra a kérdésre keres válaszokat, hogy a Covid19-világjárvány milyen hatással volt a digitális információhasználat és -szolgáltatás jövőjére, továbbá miként befolyásolta a könyvtári ellátás hagyományosabb formáit. Emellett segíteni kíván a könyvtárak vezetőinek abban, hogy felkészülhessenek a Covid19 utáni világra.

A két szerkesztő közül *Lucy Ellis* felsőoktatási tanácsadó és tudományos munkatárs. *David Baker* neve pedig a magyar könyvtárosok körében sem ismeretlen, többek között azért, mert a *British Council* támogatásával 1996-ban és 1997-ben, három alkalommal tartott idehaza menedzsmentkurzust magyar könyvtárosok számára.¹ Mivel viszonylag nagy terjedelmű és összetett szerkezetű kötetről van szó, ez az ismertetés csupán néhány írás egy-két megállapítását villantja fel. Azt viszont érdemes megemlítenünk, hogy a szerkesztők a következőket írják a kötetről:

- A Covid19-járványhoz kötődő könyvtári szolgáltatások közvetlen gyakorlati kérdéseire összpontosít.
- Vizsgálja, hogy milyen a tervezés a világjárvány által meghatározott környezetben.
- Megfogalmazza a könyvtárosok és könyvtári vezetők legfontosabb aggályait és problémáit.
- A felmerülő kihívásokra adott hosszabb távú stratégiai válaszokat keresi.
- Bemutatja és megvizsgálja a világ számos tájáról származó bevált gyakorlatok példáit.
- A jövőben hasznosítható gyakorlati modelleket és keretet kínál.

Mindehhez hozzáteszik azt is, hogy a könyvtárak már most is prémiumszolgáltatásként biztosítják a digitális információkhoz való hozzáférést. Az új formátumú anyagok felhasználása pedig arra irányul, hogy megszüntessék a fizikai térrel való

BAKER, David – ELLIS, Lucy (szerk.). *Libraries, digital information, and COVID*. Chandos Publishing, 2021. 420 p. eISBN 9780323905985

közvetlen kapcsolat szükségességét. Megítélésük szerint ezek a terek képezik majd a fejlődő digitális információs rendszerek alapját. Ugyanakkor úgy látják, hogy a jövőt növekvő pénzügyi nyomás is jellemezni fogja, mivel az információ hasznossága felértékelődik. Erre válaszul a szolgáltatásoknak a fokozott együttműködés révén tömegessé kell válniuk, ami jelentős mértékben arra készíti a szakembereket, hogy újrarendeljkék identitásukat, értékeiket és céljaikat.

A kötet szerkesztői által írt bevezető tanulmány a könyvtárakat a digitális információ és a Covid kontextusában vizsgálja a gyakorlati alkalmazások és megközelítések, kihívások és a változás szempontjából. Baker és Ellis itt a könyv szerkezetéről is szólnak, és hangsúlyozzák, hogy a mű széles merítése számos könyvtártípus vonatkozásában mutatja be a Föld keleti és a nyugati féltekéjén élő 45 könyvtári vezető 31 írását, és ebből az áttekintésből nem maradtak ki a fejlődő országok sem. A nagyszámú melléklet közül érdemes megemlíteni a szerzők rövid életrajzeit és a kötetet előkészítő Delphi-kutatás anyagait.

A könyv célközöset az egyetemi és közkönyvtárosok, a tudományos közösségek (beleértve az információtudomány kutatóit), digitális könyvtárak kurátorai és vezetői, humánerőforrás-szakemberek, egyetemi oktatók, információszolgáltatók és -menedzserek, valamint tudományos kiadók képezik.

Az első rész a közvetlen kihívásokkal foglalkozik. A második rész az új magatartásformák kialakításának lehetőségeit boncolgatja. Ennek alfejezetei a következő címeket kapták:

- Hogyan tanulunk?
- Az információellátás.
- Pszichológiai hatások – Alkalmazkodás vagy radikális változás?

A harmadik rész központi témája a társadalom és a jövő átalakítása.

Ezek után néhány írást kiemelve pillantsunk be a műbe!

Diana L. H. Chan és *Victoria Caplan* (Tudományos és Technológiai Egyetem, Hongkong) szerint a felsőoktatásban várható, hogy mindaz, amit a könyvtárak az oktatás, a tanulás, és a kutatás területén jelentkező információs igények kielégítése terén tettek, működésük új normájává válhat. A járványhelyzethez való alkalmazkodás okán valójában már annak első hónapjaiban az oktató könyvtárosoknak is új feladatokkal kellett szembenéznük.

Tim Wales (Brunel Egyetem, London) arra hívja fel a figyelmünket, hogy a takarítás és fertőtlenítés alapos megtervezése és gondos elvégzése a könyvtár (új) működési modelljének részévé fog válni.

Sam Brenton és *Sandra Tury* (Londoni Egyetem) kiemelik, hogy a digitális infrastruktúra kiépítéséhez nem csak a távoktatási hallgatók igényeinek felmérésére volt szükség.

Maria da Luz Antunes Carlos Lopes és *Tatiana Sanches* (Politechnikai Intézet, Lisszabon) felmérése azt mutatta, hogy felhasználóik pozitívan viszonyultak az online szolgáltatásokhoz, viszont az is kiderült, hogy számos nehézséggel szembesültek, és ebben a tekintetben a könyvtári tudást nem sikerült nekik jól átadni, ami a könyvtár weboldalára is igaz volt. *Amanda Glimstedt*, *David Kjellin* és *Katarina Michnik*, a Göteborgi Egyetem (Svédország) Társadalomtudományi Könyvtárának munkatársai viszont az online oktatás sikeres és sikertelen példáit is ismertetik.

Sayeda Zain a londoni Mont Rose Főiskoláról arról számol be, hogy a járvány a fogyatékkal élők számára a megszokottnál is több nehézséget hozott magával, így a jeltolmácsolást igénylő hallgatóknak, valamint a hallássérülteknek is nehézségei támadtak. Ezen kívül vannak, akik egészségügyi problémáik folytán elszigetelődtek és bizonytalanná váltak állapotuk megítélése tekintetében. Sokak rossz mentális egészsége pedig tovább romlott a lezárások és kijárási korlátozások miatt.

Juan D. Machin-Mastromatteo és szerzőtársai (Chihuahua Autonóm Egyetem, Mexikó) a Covid19-világjárványnak a tudományos publikálásra, az oktatók eredményeire és előmenetelére gyakorolt hatását vizsgálva megállapítják, hogy az alapvető értékek nem változtak, bár az ellenőrizetlen publikációk száma megnőtt, ami információs túlterhelést okozott.

A *Libraries Connected* (London) közhasznú szervezet a közkönyvtárak közösségi szerepvállalására fókuszál, beleértve a gyermekekkel való foglalkozás fontosságát is Sarah Mears írásában.

A kötetből természetesen nem hiányozhat az online tévinformációk témája sem. Andy Phippen és Emma Bond (Bournemouthi Egyetem, Nagy-Britannia) ezeknek a hallgatókra gyakorolt hatását és az intézmények ezzel kapcsolatos felelősségét vizsgálja. Végezetül emeljük ki, hogy – egyáltalán nem meglepő módon – több írás is foglalkozik azzal, hogy a könyvtárakra milyen jövő vár a világjárvány után.

Néhány további cikk (magyarra fordított) címe:

- Hogyan befolyásolta a koronavírus-járvány a dániai közkönyvtárakat?
- A könyvtárak által a Covid19-világjárvány idején nyújtott digitális információs szolgáltatások: Esettanulmányok az ellátási lánc menedzsmentjének szemszögéből
- A kutatókönyvtárak szerepe a nyílt hozzáférésű források népszerűsítésében és az online közöség fenntartásában
- Projektek és programok megvalósítása világjárvány idején
- A Covid19-világjárvánnyal kapcsolatos kutatási adatok az adattárakban
- A könyvtárak változó szerepe a Covid19 alatt és után

Összegzésként pedig érdemes visszatérnünk ahhoz, amit maguk a szerkesztők írnak a könyvről. Ők úgy látják, hogy a Covid19-járvány alapvetően befolyásolja azt, ahogyan élünk, tanulunk, tervezünk és fejlődünk. A könyvtárak vezetőinek tehát fel kell készülniük arra, hogy – bár a fizikai terek biztosítása továbbra is fontos marad – a digitális hozzáférés iránti igény mostanra akuttá vált. Ez várhatóan azt is magával hozza, hogy a helyhez nem kötött munkavégzés és tanulás egyre nagyobb szerepet fog kapni a jövőben, ami még fontosabbá teszi az információkhoz való online hozzáférést.

(Koltay Tibor)

Az Országgyűlési Könyvtár a világ legszebb könyvtárai között

A Gestalten Kiadó impozáns albuma, a *Temple of books: Magnificent libraries around the world* című kötet (Rober Klanten és Elli Stuhler szerk. Berlin: Gestalten, 2022. 301 p.) neves fotóművészek munkáiból válogatva több mint ötven lenyűgöző könyvtárárpületet és -enteriórt mutat be szerte a világból. Az albumban a fotókat rövid ismertetések egészítik ki, melyekből megismerhetjük az intézmények rövid történetét és gyűjteményét.

Az Országgyűlési Könyvtár is helyet kapott a kötetben, a könyvtárak fotózására szakosodott québeci fotóművész – civilben maga is könyvtáros – Thomas Guignard jóvoltából, aki a közelmúltban készített felvételeket a könyvtárban.

(Forrás: Katalist, 2022. 06. 16.)